

Põhikooli eesti keele ja kirjanduse lõpueksam 2012
Võti

Võtmega võrreldes võib õpilaste vastustes esineda sõnastuslikku variatiivsust, hindamisel arvestada vastuste sisulist õigsust.

Ülesanne 1.1. Loe tekst läbi ja lahenda selle põhjal ülesanded. Iga õige vastus annab 1 kuni 2 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 16 punkti.

A. Lahenda ülesanded.

1. Kellena autor töötab?

Autor töötab ajakirjanikuna. Mitte lugeda õigeks vastust, et ta töötab kirjanikuna, sest seda ei väideta tekstis. Õige vastus 1 punkt, vale vastus 0 punkti.

2. Nimeta kaks teemat, millest minategelane oleks tahtnud oma vanaisaga rääkida.

– Minategelane oleks tahtnud oma vanaisaga rääkida sellest, kuidas temast sai uusmaasaaja / miks ta tahtis keelduda uue võimu kingitud maast vms.

– Minategelane oleks tahtnud oma vanaisalt küsida, miks ta otsustas oma nime muuta / miks ta läks kaasa Pätsi-aegse nimede eestistamise kampaaniaga vms.

Vastuses peab õpilane nimetama õiged teemad. Kummagi õige teema nimetamise eest saab õpilane 1 punkti, sisult vale vastuse eest 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 2 punkti.

3. Miks minategelase vanaisa tahtis kingitud maast loobuda?

Vanaisa tahtis loobuda kingitud maast, sest tal polnud võõrast vara ega maad vaja / vanaisa tahtis olla aus mees vms.

Vastuses peab õpilane nimetama õige põhjuse. Sisult õige vastus 2 punkti, vale vastus 0 punkti.

4. Leia tekstist näide selle kohta, et eestlane võib olla a) omakasupüüdlik ja kasuahne; b) sallimatu võõrapärase vastu.

a) Omakasupüüdlikkust ja kasuahnust näitab see, kui lese vend räuskas pärast sakslaste tulekut, et vanaisa on punane, ja nõudis endale kogu saaki, mis oli kogutud „uuelt maalt” vms.

b) Sallimatust võõrapärase vastu näitab see, kui Vabadusesamba avamisel tuli autori juurde mees, kes küsis, kas tema maailm on sinimustvalge, kohtles teda kui tiblat eestlaste peol vms. Sallimatust näitab ka see, et autorile ei räägitud lapsena asju, mida puhtakujuliste eesti nimedega lastele räägiti, või see, et 1930. aastate alguse rahvusliku puhastustöö käigus asuti välja juurima kõike, mis polnud sajaprotsendiliselt eestilik.

Kummagi õige näite eest saab õpilane 1 punkti, sisult vale vastuse eest 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 2 punkti.

5. Millal (nimeta sajand ning kümnend) ja miks minategelase vanaisa oma perekonnanime muutis?

Vanaisa muutis oma nime 20. sajandi 30. aastatel. Vanaisa muutis oma perekonnanime, sest ta läks kaasa Pätsi-aegse nimede eestistamise kampaaniaga / nimi Kelt oli saksapärase vms.

Vastuse kummagi õige poole eest saab õpilane 1 punkti. Kui ülesande esimesele poolele on vastatud ebatäpselt (õpilane on nimetanud vaid sajandi või kümnendi), siis saab õpilane selle eest 0 punkti. Kui ülesande teisele poolele on vastatud sisuliselt valesti, siis saab õpilane selle eest 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 2 punkti.

B. Tõmba õigele vastusele joon alla.

Õige vastus annab 1 punkti, vale vastus 0 punkti. Kui õpilane on tõmmanud joone alla mitmele vastusele, siis ta selle ülesande eest punkte ei saa.

1. Kelle maid jagati 1940. aastal uusmaasaajatele? (1 p)

1940. aastal jagati uusmaasaajatele

- ainult nende maaomanike maid, kes ei suutnud oma maad ise harida;
- maaomanikelt väevõimuuga ära võetud maid;
- ainult nende maaomanike maid, kes olid nõus oma maast vabatahtlikult loobuma;
- vaid sugulastele kuulunud maid.

2. Kuidas suhtub minategelane nimevahetusse? (1 p)

Minategelane

- on rahul, et vanaisa oma nime Rohtlaaneks muutis;
- arvab, et nime ei peaks kampaania korras muutma;
- arvab, et nimevahetus oli õigustatud ainult eelmisel sajandil;
- arvab, et nime tuleb vahetada vaid siis, kui seda nõuab riik.

3. Mida tähendavad minategelase laused? (1+1 p)

a) „Ma ei olnud (Põlula külas) päriselt oma.”

- Minategelane arvab, et tema nime tõttu ei räägitud talle sellest, millest eesti lastele räägiti.
- Minategelast ei austatud, sest ta oli ainus, kes selles külas oli „kingituse” vastu võtnud.
- Minategelane ei suutnud harjuda Põlula küla eluga.
- Minategelane on seisukohal, et ta oleks pidanud kindlasti oma nime muutma.

b) „Eks ma heastan vanaisa pattu.”

- Minategelane ei soovi vahetada oma perekonnanime, nagu vahetasid tema vanaisa kaks venda.
- Ta oli nõus muutma oma perekonnanime, sest tema vanaisa ja isa seda õigel ajal ei teinud.
- Ta arvab, et vanaisa muutis oma perekonnanime liiga kergekäeliselt ja tema heastab vanaisa tegu sellega, et elab võõrapärase perekonnanimega.
- Ta ei kiida heaks vanaisa nimemuutust ja seetõttu tahab oma vanaisa nime tagasi saada.

4. Seleta tekstis olevaid sõnu. (1+1 p)

a) Monument

- kellelegi pühendatud mälestustahvel kalmistul;
- kellelegi pühendatud hoone;
- kellelegi pühendatud mälestussammas;
- millelegi pühendunud monumentaalkunstnik.

b) Globaliseerumine

- riigist või maalt väljarändamine;
- maailmas hakkamasaamine;
- üldiste tingimustega kohanemine;
- ülemaailmastumine, üleilmastumine.

5. Mis žanriga on selle teksti puhul tegemist? (1 p)

Selle teksti puhul on tegemist

- reisikirjaga;
- novelliga;
- memuaaridega;
- draamaga.

Ülesanne 1.2. Loe tekstid läbi ja lahenda nende põhjal ülesanded. Iga õige vastus annab 1 kuni 2 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik ülesannete lahendamise eest saada 14 punkti.

A. Lahenda ülesanded.

1. Mitu protsenti maaraamatukogude lugejatest Kuremaa raamatukogu näitel väärtkirjandust laenutab?

Kuremaa raamatukogu näitel laenutab väärtkirjandust (umbes) 5% lugejatest.

Õige vastus 2 punkti, vale vastus 0 punkti.

2. „Maksumaksja raha peab paremini kasutama.” Kuidas mõistab seda väidet kultuuriminister ja kuidas Pärnu keskraamatukogu direktor?

Kultuuriministri arvates ei tohi maksumaksja raha eest osta raamatukogudele rämpsikirjandust. Selle asemel tuleks raamatukogudele määrata ostunimekirjad, et nad ostaksid nende alusel kodumaist väärtkirjandust vms. Sisult õige vastus 1 punkt, vale vastus 0 punkti.

Pärnu keskraamatukogu direktori arvates peab lugejal olema õigus lugeda sellist kirjandust, mis teda huvitab, sest ka kerge kirjanduse lugeja on maksumaksja. Vaid väärtkirjandust tellides peletavad raamatukogud lugejad ära vms.

Kummagi sisult õige vastuse eest saab õpilane 1 punkti, vale vastuse eest 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 2 punkti.

3. Mida on kirjandusteadlase Jaanus Vaiksoo arvates vaja teha selleks, et täiskasvanud lugejad eesti kirjandust loeksid? Nimeta 2 abinõu.

Kirjandusteadlase Jaanus Vaiksoo arvates

- ei tohi koolis vähendada keele- ja kirjandustundide arvu / peab koolis lapsi õpetama kirjandust armastama vms;
- tuleb kasvatada õpilastes huvi väärtkirjanduse vastu vms;
- peab meedia tegelema tõsiseltvõetava kirjanduse tutvustamisega / peab meedia juhatama täiskasvanud lugejad tänapäeva ja vanema kirjanduse juurde vms;
- tuleb hoiduda moepärast tehtud kultuuripoliitikast ja turuentusiasmist vms;
- ei tohi lugemisega seoses jagada käske ja keelde, valik peab jääma raamatukogude teha vms.

Kummagi õige abinõu nimetamise eest saab õpilane 1 punkti, vale vastuse eest 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 2 punkti.

4. Mis liiki kirjandust nimetab Karl Martin Sinijärv kommiks ja mida lillkapsaks?

Karl Martin Sinijärv nimetab kommiks meelelahutuslikku kirjandust (Kroonikat, rämpsikirjandust, kerget kirjandust vms) ja lillkapsaks väärtkirjandust (kultuuriajakirju, klassikat, head kirjandust vms).

Kummagi sõna õige seletuse eest saab õpilane 1 punkti, vale seletuse eest 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 2 punkti.

B. Otsusta, kas väide on õige või vale. Tee rist vastavasse lahtrisse. Iga õige lahendus annab 1 punkti, vale vastus 0 punkti.

	Väide	Õige	Vale
1.	Raamatukogunduslikel üritustel osalesid 2010. aastal umbes pooled lugejad.	x	
2.	Rahvaraamatukogude arv on aastatel 1998–2010 suurenenud 37 võrra.		x
3.	Aastatel 1998–2008 kasvas rahvaraamatukogude töötajate arv rohkem kui 80 võrra.	x	
4.	Rahvaraamatukogude laenutuste arv on 2010. aastal võrreldes 1998. aastaga suurenenud.		x
5.	2010. aastal osteti rahvaraamatukogudele 0,24 raamatut iga lugeja kohta.		x
6.	Rahvaraamatukogudes on varasemate aastatega võrreldes vähem ajalehti ja ajakirju, mida külastajad saavad lugeda.	x	

Ülesanne 2.1. Loe tekst läbi ja kirjuta vähemalt 200-sõnaline kirjand teemal „Mida on mulle andnud kirjanduse lugemine?”. Kirjandis võid toetuda loetud tekstidele. Kirjandit hinnatakse hindamisjuhendi järgi, vt eesti keele ja kirjanduse eksami korraldus- ja hindamisjuhendit. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 40 punkti.

NB! Kirjandit hinnatakse kui terviklikku teksti, hindamisel ei arvestata, kas ja kuivõrd on õpilane kasutanud alustekste.

Ülesanne 2.2. Pane puuduvad kirjavahemärgid. Iga õigesti kirjavahemärgistatud lause annab 1 punkti, kui lausesse jääb 1 viga, siis 0,5 punkti. Kui lausesse jääb 2 või rohkem viga, siis 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 8 punkti.

1. Põhjused, mis lugeja raamatu juurde toovad ja lugemisel elamusi pakuvad, on teksti köitvus ja autori isikupärane väljendusviis.
2. Kuidas terviktekst üles ehitada, sõltub teksti eesmärgist, aga suuresti ka välja kujunenud tavadest ja normidest.
3. On loomulik, et avalikus suhtluses ei kasutata krõbedaid väljendeid ega solvata kedagi niisama naljaviiluks, nagu seda sageli internetikommentaaries tehakse.
4. Lugeja tunneb ilmeksimatult ära reportaaži, uudise, reklaamteksti, sest nende ülesehitus ja keelekasutuse viis on kinnistunud.

5. Kuigi normeeritud keel pole netisuhtluses ammu enam tavapärane, saab oma sõnumi mõistetavuses kindel olla, kasutades kirjakeele väljendusvahendeid.
6. Kirjandi stiili ilmastamiseks kasutatakse enamasti järgmisi kõnekujundeid: võrdlusi, epiteete, metafoore.
7. Õpetaja ütles: „Õppige kindlasti ka oma teksti pealkirjastama.(!)”
8. „Kirjutamisoskust ei ole võimalik omandada mõne tunniga,(!)” võttis õpetaja oma jutu kokku.

Ülesanne 2.3. Kasuta tumedalt trükitud sõnades suurt ja väikest algustähte õigesti. Iga õige lahendus annab 0,5 punkti, vale lahendus 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 7 punkti.

1. Tähistasime **rahvusvahelist raamatuaastat** kirjanduskonverentsiga „**Lugemine on nauding**”.
2. Raamatupood **Rahva Raamat** asub **Sõpruse puiesteel**.
3. Lugesin raamatukogus ajakirja **Keel ja Kirjandus**.
4. Õpetaja soovitas lugeda läbi E. M. Remarque'i romaani „**Läänerindel muutuseta**”.
5. Juhani ei tulnud meelde, mis teose tegelane on **Kupja-Prits**.
6. Konflikt **Põhja- ja Lõuna-Korea** vahel ähvardas maailma uue sõjaga.
7. Pühade puhul heisati **Eesti riigilipp**.
8. Selle aasta 23. juunil möödub **Võnnu lahingust** 93 aastat.
9. Linnakodanikel paluti **võidupüha** tähistamiseks paraadi vaatama tulla.
10. Spordimuuseumis sai uudistada suusatamise **MM-võistlustel** võidetud medaleid.
11. Gerd Kanter tahab kindlasti võistelda **Londoni olümpiamängudel**.
12. Minu vanaisa ja vanaema kuulavad meelsasti ansambli **Kuldne Trio** muusikat.

Ülesanne 2.4. Tumedalt trükitud sõnad, mis tuleb kokku kirjutada, ühenda kaarega. Kus on vaja, kasuta sidekriipsu. Iga õige lahendus annab 0,5 punkti, vale lahendus 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 7 punkti.

1. Eestis on Emajõe pikemaid ja **veerikkamaid** jõgesid.
2. Emajõe tähtsus seisnes selles, et see kuulus **idamaadesse** viivate ajalooliste **ühendusteede** hulka.
3. Siitkaudu mindi **läänest itta** juba sajandeid enne Hansa Liidu tekkimist.
4. Nii Emajõe **suudme- kui ka lähtealaks** on madalikud, vastavalt **Peipsi-äärne** madalik ja **Võrtsjärve** nõgu.
5. Suurvee ajal on **üle ujutatud** kuni **pool tuhat** ruutkilomeetrit Emajõe ümbritsevaid alasid.
6. Keskjooksul voolab Emajõgi **kilomeetrilaiuses** ürgorus, mis Tartu kohal aheneb.
7. Kui sõita Kavastust **allavoolu** ja jõuda **Peipsi äärde**, laieneb Emajõgi märgatavalt ning loovutab oma kaldad Emajõe Suursoole.
8. **Soosaartel** toimunud **väljakaevamiste** leiud viitavad sellele, et siin on elatud nooremast kiviajast saadik.

Ülesanne 2.5. Pane sõnad õigesse käändesse ning kirjuta lünka. Iga õige lahendus annab 1 punkti, vale või õigekirjalt vigane lahendus 0 punkti. Kokku on võimalik ülesande lahendamise eest saada 8 punkti.

1. Maja ees seisab viimasel ajal palju autosid .	auto
2. Tore on näha optimistlikke inimesi.	optimistlik
3. Suvistele kontsertidele on võimalik pileteid osta juba märtsikuus.	kontsert
4. Õppeaasta alguses tuleb osta pliiatseid ja uusi kaustikuid .	kaustik
5. Pahatahtlik käitumine ei meeldi kellelegi .	keegi
6. Ema ütles, et vilu ilmaga tuleb soojalt riietuda.	vilu
7. Eelistage eestimaist toitu!	eestimaine
8. Õpetaja tutvustas meile sel aastal toimuvate konkursside sisu ja eesmäärke.	konkurss